

Central elèctrica de la colònia Valls de Torroella

Sant Mateu de Bages

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Colònia Valls de Torroella. Demarcació de Valls de Torroella
Emplaçament	Carretera de Manresa a Solsona (C-55) sortida passat el km. 50 en direcció Valls de Torroella
Alçada:	318

Coordenades:

Latitud:	41.84733
Longitud:	1.71985
UTM Est (X):	393727
UTM Nord (Y):	4633618

Classificació

Número de fitxa	08229 - 486
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Contemporani
Segle	XX
Estat de conservació	Bo
Protecció	Inexistent
Accés	Fàcil
Ús actual:	Productiu
Titularitat	Privada
Titular:	3838602CG9333N0001WB

Fitxes associades:

[Colònia de Valls o Valls de Torroella](#)

[Fàbrica de la colònia Valls de Torroella](#)

[Resclosa i canal de la fàbrica de la Colònia Valls de Torroella](#)

Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana

Descripció

Edifici que acull la central hidroelèctrica que funciona amb el canal de l'antiga fàbrica de la colònia de Valls de Torroella. Està emplaçat a la riba dreta del riu Cardener, al costat de ponent de la fàbrica. L'aigua del canal entra sota la façana nord de l'edifici, on hi ha instal·lada una gran comporta automatitzada. El salt d'aigua es situa en un pou de 12 m de profunditat que té una cota més baixa que la del riu. L'edifici de la central és de planta rectangular i consta de planta baixa més les instal·lacions inferiors on hi ha la turbina. Es tracta d'una construcció de tipus fabril, d'uns 20 m de llarg, amb els murs pintats de blanc i amb grans finestrals a les façanes nord i est, mentre que al sud i oest té adossats petits cossos auxiliars. Actualment, la central continua treballant i generant electricitat. El canal de desguàs discorre per una gran canalització subterrània que travessa sota el riu i desemboca al Cardener a l'alçada de cal Carreter, uns 1.000 metres més avall.

Història

La colònia Valls de Torroella es fundà en terrenys que pertanyien en bona part al mas Gibergues. En el darrer quart de segle XIX es fundà en terres del mas Palà (en terme de Navàs) una primera colònia industrial: Palà de Torroella. El promotor fou Joan Palà i Valls, propietari del mas i advocat, que residia a Barcelona. El naixement d'una nova colònia, a un quilòmetre aigua avall del Cardener, es produí arran d'unes desavinences entre Joan Palà i el seu cosí Esteve Valls; aquest fundà la nova fàbrica i colònia, coneguda com a Valls de Torroella o Palà Nou. La nova colònia estava emplaçada als dos costats del riu Cardener i, en conseqüència pertanyia a dos municipis: Sant Mateu de Bages i Navàs. La fàbrica va començar a funcionar entre 1903 i 1904. Esteve i el seu fill Isidre formaven part de dues companyies, vinculades també amb la fàbrica de Vilaforns (Balsareny). La nova empresa fou dirigida pel fill del fundador, Isidre Valls i Pallarols, nascut a Sallent, enginyer industrial amb experiència i polític. Primer com a societat familiar a nom particular i, des de 1916, com a Manufacturas Valls, la qual es constituí el 1918 com a societat anònima. El 1903 s'hi traslladava maquinària de Palà, a la qual s'hi afegiria l'any següent la procedent de Vilaforns. Així, la fàbrica va començar a funcionar amb 3.200 fusos i 120 telers. També s'instal·là un primitiu sistema d'humidificació, així com l'enllumenat elèctric. El 1907 la colònia va patir els efectes de la gran riuada del Cardener, que afectà tota la fàbrica i part dels habitatges, que s'hagueren de reconstruir. Les aigües van pujar sis metres per sobre del curs normal del riu. El canal s'havia construït el 1903 pel contractista Ramon Calveras i aquell any s'hi instal·lava la turbina. El 1908 es construïa el desguàs i la casa de comportes. La fàbrica es va ampliar els anys 1915-16 (la secció de filatura) i 1931-33 (les naus centrals de filatura i teixits). A mitjan dels anys 1920 tenia 8.228 usos, 306 telers i 310 treballadors. A més, van funcionar durant uns anys dues petites indústries tèxtils filials: "Bernadó i nebots" (1916-24) i "Valls i Mir" (1918-22).

En els anys cinquanta la fàbrica Valls va obtenir uns gran resultats econòmics i es succeïren les ampliacions de capital. El 1975 l'imperi Valls ocupava les primeres posicions del rànquing de la filatura espanyola. La societat formava part d'un gran consorci integrat per diferents empreses de tot l'estat. Al capdavant de Manufacturas Valls hi havia Isidre Valls Taberner (que en va ser gerent prop de mig segle), vinculat a un poderós clan familiar que incloïa actius com ara el Banc Popular i que més endavant el seus descendents consolidarien. A la dècada de 1950 es construï l'actual central hidroelèctrica, per la qual cosa el traçat primitiu del canal sota la fàbrica fou desviat. El nou salt d'aigua s'instal·là en un pou de 12 m de profunditat, per sota del nivell del riu. Pel que fa a la fàbrica, al final de la dècada de 1960 s'ampliava la secció de filatura i el 1970 s'alçava un segon pis a la nau central per ubicar-hi la zona de preparació de teixits.

Les darreres crisis econòmiques van ocasionar una gran reestructuració l'any 1979, seguida d'una segona dos anys més tard. El març de 1983 arribà la primera reconversió, que afectà un total de 69 treballadors, i el 1984 la segona reconversió, que afectà 60 persones. Tot això va fer que dels 630 treballadors que tenia la indústria es passés a 269. El tancament definitiu de la fàbrica es produí el 1991. Posteriorment les naus fabrils foren venudes per instal·lar-hi diferents empreses. Entre les més destacades hi ha Qualque, Bolvent i ca l'Arenys (fabricant de la cervesa artesana la Guineu). Recentment un incendi patit en la nau 1 (a ponent) va obligar a reconstruir bona part d'aquesta edificació.

Bibliografia

BADIA MASGRAU, Josep M. (1988). "Navas", Història del Bages, Manresa, Parcir Edicions Selectes, p. 168.

BENET, Albert; DUOCASTELLA, Anna M. (1988). "Sant Mateu de Bages", Història del Bages, Manresa, Parcir Edicions Selectes, p. 412.

FÀBREGA, Albert; FONS, Ramon; LLOBET, Ester (2014). Fàbriques de riu. Compendi d'història del tèxtil al mig Cardener; Ajuntament de Callús, Ajuntament de Navàs, Ajuntament de Sant Mateu de Bages; Ajuntament de Súria.

